

28841

Dobrozdání o návrhu Rukověti slovanské filologie.

Již dávno jevila se potřeba souhrnu dosavadních poznatků na poli slovanské filologie. Roku 1892 štrasburský nakladatel Trübner chtěl mezi své Grundrissey různých filologií zařaditi také Grundriss der slavischen Philologie a vyzval V. Jagiće, aby se ujal redakce. Jagić o tom jednal r. 1892 v Opatiji s Brücknerem, ale nakonec se s Trübnerem nedohodl. Nicméně pomýšlel dále vážně na vydávání takové příručky. Příležitost k tomu se mu naskytla, když na podnět Ruské akademie byl svolán v dubnu (IV.) 1903 přípravný (предварительный) sjezd ruských filologů, jehož porady týkaly se hlavně encyklopedie „*o slavjano vědě nju*“. Akademie svěřila její redakci 3. I. 1903 Jagićovi, jenž však žádal, aby tato encyklopedie po vzoru německých Grundrissů byla omezena na slovanskou filologii¹⁾ a vydána v šesti svazcích o 80—100 archů. Jagić dlouho hledal spolupracovníky, ale setkal se s mnoha obtížemi. Zejména nebyly dodržovány lhůty, a proto začala Akademie vydávati dílo v sešitech; jako první vyšel 12. sešit r. 1908 (Очеркъ исторіи современнаго литературнаго русскаго языка [XVII.—XIX. вѣкъ] од Е. Будде-а), kde nacházíme za předmluvou také prospekt pro jazykozpytnou část. Další program nebyl vůbec uveřejněn, a tak nevíme dosud, jak si Jagić představoval část o literatuře a národopisu. Své práce nejdříve dodali Nerusové, Niederle, Broch a Jagić, který však na deset archů určenou historii slovanské filologie rozšířil na 60; co teprve bylo možno očekávati od „široké ruské natury“? I kdyby nebylo došlo k světové válce a revoluci, potřebovalo by dílo k dokončení aspoň dvou desetiletí a velké partie encyklopedie byly by již zastaralé při jejím ukončení.

Petrohradská Encyklopedie slavj. filologii, na které mnozí Poláci nechtěli spolupracovati, dala Krakovské akademii věd podnět k vydávání Encyklopedye polské, která měla v 25 tomech (po více než 500 stránkách) podati obraz přítomnosti a minulosti Polska v histor. hranicích. Roku 1912 vyšel Tom I. o dvou částech o zeměpisu Polska (686 str.), 1915 ve 2 tomech Język polski (XXIV + 422; 548, všeho přes 1000 str.), kde však byly také články o jiných jazycích na polském území. R. 1918 vyšly ve dvou tomech Dzieje literatury pięknej w Polsce (VIII + 561 a 559 str., celkem 1120 str.). Jak citelná byla potřeba systematického díla o jazyku a literatuře polské, dokazuje fakt, že bylo za několik let úplně vyprodáno. Encyklopedya Polska jinak následkem poválečných poměrů valně nepokročila (všeho vyšlo 8 tomů). Část „Język polski“ vydala akademie 1923 v druhém přepracovaném a zkráceném vydání pod titulem „Gramatyka języka polskiego“. Dílo je omezeno na obyčejné gramatické části a určeno pro široké obecnstvo, ne pro odborníky, ale přece akademie nemohla nalézt na ně soukromého nakladatele, ačkoli se obrátila na 4 největší firmy. Soubor nových vědeckých článků o jazyku polském bude proto v Rukověti vítán.

Kritika vytykala části „Język polski“, že je příliš nejednotná poněvadž někteří autoři psali víc populárně, jiní podávali hotové posudky, a ještě jiní nestarali se o jedno ani o druhé. Tato nesrovnalost nemohla býti odstraněna ani v 2. vydání Gramatiky polské. Historii polské literatury

¹⁾ Encyklopedija slavjanskoj filologii, vyp. 12, Petrohrad 1908, str. III.—VI.

byla vytýkána podobná nejednotnost a rozkouskovanost, pro rozdělení činnosti téhož spisovatele podle různých literárních druhů.

Příklad ruské encyklopedie nadchl generála Czerliena, že daroval Jugoslavenké akademii v Záhřebě větší částku na vydávání encyklopedie o jižních Slovanech ve formě slovníku. Jugoslavenkou akademií byl v dohodě se Srpskou Kraljevskou Akademií v Bělehradě a Slovenskou Maticí v Lublani vypracován podrobný program, ale Bulhaři odřekli aspoň úředně svou spolupráci, poněvadž nemohlo býti vyhověno jejich požadavkům ohledně Makedonie. Nicméně v Záhřebě, Bělehradě a Lublani konaly se pilně přípravné práce, které velmi ztrpčovaly poslední léta života předsedovi Jugoslavenké Akademie profesoru Smičiklasovi, ale navržené plány nebyly uskutečněny, hlavně pro balkánskou a světovou válku. Po válce byl učiněn ještě jeden bezvýsledný pokus. Slovinci se rozhodli vydávati podrobný biografický lexikon na vědeckém podkladě, jehož první část právě vyšla. V Bělehradě prof. Stanojević organisoval vydávání Národní Encyklopedije, prvního krátkého slovníku naučného jen o jihoslovanských věcech, jenž se tiskne v Záhřebě latinkou a cyrilicí a již vychází. Oba slovníky budou dobrou pomůckou také pro pracovníky naší Rukověti, poněvadž u Jihoslovánů dosud nic takového nebylo.

V Praze po převratu chtělo nakladatelství Kompas, za kterým prý stála nějaká finanční skupina, na podnět profesora Rádlů věnovati peníze na vydávání Slovanské encyklopedie, a prof. M. Weingart vypracoval návrh na plán, který byl tehdy projednán na schůzi pražských slavistů a byl nyní předložen naší Akademii. Předmětem našeho jednání nemůže býti; je to plán na Encyklopedii slovanskou, kde by byla řeč také o nynějších národohospodářských poměrech, o sokolstvu, sportu a turistice. Dějiny jednotlivých slovanských národů by sice byly vynechány, protože měly vyjít (k čemuž dosud nedošlo) v nové Laichterově sbírce „Dějiny národů“. Stranou zůstanou zde kritické poznámky o filologické části, n. př. o takové nesouměrnosti, že bylo pro jazyky určeno 115 + 95, t. j. 210 archů, a pro literaturu jen 90, ačkoli různé německé Grundrisss mají opačný poměr, anebo nejvýše stejný jako Encyklopedie polská. Dnes by prof. Weingart plánu takové encyklopedie, do které nedošlo, už nedělal, jak dokazuje jeho spis „O podstatě slovanské filologie“ s dobrým přehledem a kritikou novějších názorů o této otázce, ačkoli se musí také zde podotknouti, že mu není známa důležitá novější methodologická literatura ruská (V. N. Peretc, Изъ лекцій по методологии исторіи русской литературы 1914, Краткий очерк методологии 1922 a j.)

Tak zůstala jediná naděje v pokračování petrohradské Encyklopedie slov. filologie, o níž ještě na podzim r. 1923 M. Murko vyslovil v nekrologu V. Jagiće přesvědčení, že bude v jeho díle pokračováno (Slavia II.204). Avšak na Sjezdu slovanských geografů a etnografů v červnu (VI.) 1924, jenž byl do jisté míry pokusným a prvním sjezdem slavistů z celého slovanského světa, sdělil Karskij, delegát Ruské akademie, profesoru Polivkovi, že ruská akademie nemá již potřebných prostředků, a nato navrhl, aby Česká akademie převzala pokračování v jejím díle. Před prázdninami už nebylo možno o tom jednati. Zatím vyšlo najevo, že berlínské nakladatelství Walter de Gruyter & Co., ve kterém je také bývalý nakladatel všech německých Grundrissů Trübner, navrhlo prof. M. Vasmerovi v Lipsku a Trautmannovi v Kralovci redakci „Grundriss der slav. Phil.“, pro který hlavně prof. Vasmer získal také mnoho slovanských spolupracovníků, které bude naše Rukověti těžce postrádati. Nicméně usnesla se III. třída

České akademie ve schůzi 29. října (X.) 1924 na pořízení Rukověti slov. filologie a delegovala do komise navrhovatele prof. O. Hujera, M. Murka a J. Polívku. I. třída uvážila tento návrh 23. listopadu (XI.) a delegovala do společné komise prof. J. Bidla, K. Kadlce a L. Niederle. Tato komise se usnesla ve schůzi dne 20. prosince (XII.) 1924, že Akademie vydá Rukověť slov. filologie sama, ale oznámí program, až bude stanoven, slovanským akademiím se žádostí o morální součinnost. Rukověť má mítí ráz knihy příruční a obsahovati 5 svazků po 1000 stránkách formátu časopisu „Slavia“¹⁾. Prof. Murkovi bylo uloženo, aby na základě dosavadního jednání podal nástin obsahu a uspořádání Rukověti, aby se pak mohlo přistoupiti k projednání podrobného programu a plánu.

Různé okolnosti zavinily, že prof. Murko mohl podati své dobrozdání teprve ve schůzi dne 27. dubna (VI.) 1925.

Poněvadž byly už poučné zkušenosti s dosavadními encyklopediemi především slovanskými, musíme si tím více vážiti i příkladů různých německých Grundrissů, zvláště románského a germánského. Myšlenka vydávání takových příruček vyšla r. 1883. od podnikavého nakladatele Trübnera ve Strasburku, podle jehož přání K. Gröber připravil Grundriss der roman. Philologie (I. svazek vyšel 1888), jenž se stal vzorem pro Grundriss germánský, iranský a indoeurópský. Poslední z nich, Grundriss der indoeurópschen Philologie und Altertumskunde, jenž začal vycházeti r. 1896, jest dnes po 25 letech asi do polovice hotov, ačkoli při něm spolupracuje také mnoho Angličanů ve své řeči, a překročil již dávno určený obsah tří svazků. Vychází v jednotlivých sešitech se zvláštními tituly a rejstříky. To souvisí s tím, že tento Grundriss má v programu také všechny vědy v indických jazycích, takže nejvíce připomíná J. v. Müllera Handbuch der klassischen Altertumskunde, jenž činí celou knihovnu z různých oborů vědy o Řecích a Římanech. Ostatní opravdové Grundrissey byly dokončeny podle plánu, germánský a románský vyšly také v druhém vydání, ale žádný není ani v druhém vydání úplný, poněvadž vždycky několik autorů nedodalo včas rukopisů anebo i zemřelo, takže nakladatel a vydavatel, t. j. vrchní redaktor, byli nuceni tisknouti ten který svazek bez slíbeného příspěvku anebo jej přinést jako dodatek. Tak schází na př. v románském ethnologie románských národů a stylistika románských jazyků, v iranském ethnografie a palaeografie, a tisk jenom 2. svazku germánského Grundrissu (Literaturgeschichte) v druhém vydání trval osm let (1901—1909), a při tom ještě nemohly býti zpracovány pro rejstřík německá a skandinávská lidová píseň, poněvadž rukopis jen středověké literární historie anglické byl dodáván ve zlomcích a pozdě. Také tisk prvního svazku druhého vydání (všeobecná část a jazyk) trval 6 let (1896—1901).

Návrh germánského Grundrissu byl podán nakladatelem r. 1884, plán H. Paula vypracován 1885, rukopisy měly býti dodány do konce r. 1887, tisk začal v červenci 1888, ale teprve v květnu 1889 byl vydán první sešit prvního svazku, a nakonec musel druhý svazek vyjít před prvním.

Při tom musíme pamatovati, že románský a germánský Grundriss i v druhém vydání, ačkoli byly dosti zvětšeny²⁾, nepřinášejí všeho toho, což slovanská Rukověť mu s i má mítí.

¹⁾ V schůzi 3./VI. byl obsah zvýšen na 350 archů t. j. 5600 str.

²⁾ Románský Grundriss II. vyd. čítá I. sv. XI + 1093 str. (v I. vyd. XII + 853); II. 1. má VI + 1286 str.; II. 2. 1247 str.; II. 3. IV + 1607 str., dohro-

Tak si oba všimají dialektologie jen málo a to v dodatcích, podávají obraz jen středověké literatury německé, francouzské a anglické; španělská literatura končí Cervantesem, italská Risorgimentem, portugalská romantikou. Ústní literaturu lidovou (folklore) Gröber z románského Grundrissu zásadně vyloučil, ačkoliv uznával důležitost lidových textů také pro jazykozpyt.

Nakladatel Trübner podle nabytých zkušeností přešel postupně k vydávání zvláštních sešitů a tak 3. vydání románského a germánského Grundrissu, jejichž úplné znovuzpracování vůbec ještě není potřebné, přináší už jen monografie jako knihy obyčejné ve velké 8°, na př. H. Morf, *Geschichte der französischen Literatur im Zeitalter der Renaissance*, Behaghel, *Geschichte der deutschen Sprache*. Pro úplné pak dějiny německé literatury nakladatelství Walter de Gruyter začalo vydávat Grundriss der deutschen Literaturgeschichte, jejíž I. svazek přináší jen dějiny německé literatury do polovice 11. století.

Podobně bude totéž nakladatelství vydávat chystaný Grundriss der slavischen Philologie und Kulturgeschichte, pro nějž redaktoři Vasmer a Trautmann skoro po roce ještě nezískali všech spolupracovníků, v menších svazcích anebo dokonce sešitech; na př. se proslýchá, že je již hotov rukopis o jazyku zbytku pomoranských Slovinců na baltickém moři. Jen pro slovanské pohádky (*Das slavische Märchen*) je určen svazek o 20 arších, a stejný počet archů byl nabídnut referentovi jen pro jihoslovanskou „*Volkskunde*“, a jen pro dějiny české hudby je ustanoveno 15 archů; pro slovinský jazyk a literaturu je určeno stejně po 50 archů. Není pochybnosti, že se tisk slovanského Grundrissu, jehož plán se zdá býti vůbec příliš obšírným — bude to opravdová encyklopedie — protáhne na mnoho let, zvláště, jestliže opravdu přinese v celých svazcích také politické a jiné dějiny. (Viz Prager Presse, 11. I. 1925.)

Rovněž je jisto, že taková sbírka monografií nemůže býti pracována podle jednotného a stejnoměrného plánu.

Něco nového a pozoruhodného je *Einleitung in die Altertumswissenschaft*, kterou vydávali v letech 1909—1912 u Teubnera v Lipsku Alfred Gercke a Eduard Norden, kde v třech, ne příliš silných svazcích (po 27—28 arších) podávají pomocí 13 spolupracovníků znamenitou syntézi všech vědomostí o Řecích a Římanech a na příslušných místech jen důležitější bibliografii. Opravdu vědecké dílo napsáno je nejlepšími odborníky v pěkné formě, a sami vydavatelé charakterisují je slovy: *unser Buch soll gelesen, nicht nachgeschlagen werden*. Úspěch byl takový, že už při vydání III. svazku bylo nutno vydati znovu I. i II. svazek. Bohužel tohoto příkladu nemůžeme následovati, poněvadž slovanská filologie není ještě dosti propracována a potřebuje nutně právě rukověti, ve které by učenci a žáci mohli hledati poučení, zvláště o oborech jim méně známých.

Ze všeho toho lze usouditi, jak důležitý a veliký a také těžký a zodpovědný úkol bere Česká Akademie na sebe. S druhé strany je to její čestnou povinností, když ruská akademie, která byla k takovému úkolu nejspíše povolána, nemůže mysliti na jeho pokračování, a společná akce všech slovanských akademií a učených společností by aspoň při dnešních po-

mady XXI+5233 str.; germánský II. vyd. I. sv. XX+1621 (sv. I. vyd. 1138) str.; II. I. XVI+1297+LXVII str.; II. 2. 295 str. III. XVII+995 str., dohromady CXX+4208. Podle toho každý z nich počítá asi tolik stránek, jak je navrženo pro naši Rukověť.

měrech uskutečnění návrhu jen zdržovala. Jisté prvenství přechází právem na českou akademii, poněvadž na československé půdě byla založena před skoro půldruhým stoletím slovanská filologie; ukázati její vývoj v této době, podati synthesi dosavadních prací a určití směrnice pro budoucnost budiž úkolem Rukověti¹⁾ slovanské filologie, psané Slovy v slovanských jazycích (malé výjimky ovšem nejsou vyloučeny), což se osvědčilo, jak dokazují „Slavia“ a Prvý sjezd slovanských geografů a ethnografů. Rozhodně by se nedoporučovalo vydávati Rukověť jen v jednom jazyku slovanském, v tomto našem případě českém. Petrohradská, výlučně ruská encyklopedie vzbudila už odpor u Poláků, ačkoliv byla každému autoru dána volnost uveřejniti svůj příspěvek zvláště také ve své řeči. Když r. 1921 prof. Hujer a Murko připravovali půdu pro „Slavii“ v Krakově a Bělehradu, kde už vycházely Rocznik slawistyczny a Južnoslovenski filolog, překonali různé obtíže hlavně prohlášením, že v Slavii bude každému volno užívati jakéhokoli slovanského jazyka. Na sjezdu geografů a ethnografů mluvilo se soukromě o tom, že by byl na sjezdech žádoucí jeden jazyk, ale už proti této myšlence projevoval se rozhodný odpor. O takovém návrhu by se dnes nedalo ani jednati, a také není třeba. Kdo se zabývá srovnávacím jazykozpytem slovanským, musí stejně čísti ve všech slovanských jazycích; stejné je to s národopisem a jestliže se nějaký Čech zajímá o nějakou jinou slovanskou literaturu, musí se rozhodně seznámiti také s jejím jazykem. Praktická známost slovanských jazyků vůbec dělá pokroky a musí se pracovati k tomu, aby vzdělaní Slované sobě rozuměli, když používají svého jazyka. Není v tom žádný vědecký aristokratismus, poněvadž naše dílo může celým svým charakterem býti určeno hlavně pro slavisty, pro jiné odborné kruhy, které hledají v slovanské filologii poučení, a pro vzdělané milovníky slovanských studií, pro které může míti různost slovanských jazyků svou zajímavost. Musíme také uvážiti, že by překlady z různých slovanských jazyků výlohy Rukověti jen zvýšily, a že překlady, jak známo, nikdy úplně nevyhovují, zvláště ze slovanských jazyků. Výlučné používání jakéhokoliv slovanského jazyka v Rukověti slovanské filologie bylo by při dnešních poměrech jen práce pro německý Grundriss.

Zdaří-li se vedle slovanské Rukověti německý Grundriss der slavischen Philologie, bude míti zvláštní význam pro západní svět, jemuž je dílo v slovanských jazycích ještě málo přístupné, ale není pochybnosti, že přišel už čas pro emancipaci Slovanů z německého područí právě ve vědě o slovanských národech. Není také čestné pro Slovy, že je Němci a vůbec cizinci spojují více v jeden celek než oni sebe sami. Jagić vždycky si stěžoval, že tolik vykřičeného panslavismu není ani ve vědě, a že na místo slavistů stoupají jen polonisté, bohemisté atd., a napsal nedlouho před svou smrtí (ve Sborníku věnovanému Bauduinovi de Courtenay), že slovanská filologie volá po reformě, aby byla zase jednotná. Proto může se Rukověť slovanské filologie státi opravdovým mezníkem v jejích dějinách a bude konati také důležité národní poslání, když bude podporovati sbližování slovanských národů na vědeckých základech.

K takovému dílu je třeba dobře promyšleného a propracovaného plánu a výběru nejlepších spolupracovníků. Tento plán se zde podává jen v hlavních rysech, o podrobnostech bude možno mluviti teprve, až

¹⁾ Doporučuje se tato forma, ne Ruko jeť, poněvadž se jí ve stejném významu používá také v slovinštině a srbochorvatštině.

budou ustanoveni redaktori pro jednotlivé části, kteří navrhnou a získají také spolupracovníky.

Pojem slovanské filologie se během času velmi změnil a různí se také ještě dnes u různých učenců a skupin. Při tom mají velkou úlohu také potřeby a možnosti slavistických studií v různých zemích, zvláště počet universitních stolic. Tak dává na př. A. Mazon ve své nástupní přednášce „Le patrimoine commun des études slaves“ slovanské filologii dosti široký obsah, ale je viděti, že přece počítá s poměry francouzskými a že se proto omezuje, pokud možná, na společné zjevy slovanských jazyků a literatur. Dokonce v Československé republice, kde se věnuje slovanské filologii velmi mnoho pozornosti, může a musí se jinak přednášeti v Bratislavě nežli v Praze. U naší Rukověti jedná se o vědecký celek. V tomto ohledu je dnes poměrně dosti velká shoda mezi slavisty, když Jagić jednou prosadil u ruské akademie, že slovanskou filologii oddělila od t. zv. „slavjanověděnie“, t. j. různých věd o slovanstvu. Hlavně byly tím odkázány slovanské dějiny v úplném rozsahu do ostatní historie. Jagić v své *Istorii slavj. filologii* omezil slovanskou filologii v širším slova smyslu na jazyk, literaturu a *историю бытовую изображающую особенности народной жизни во всех ея изгибахъ*, čemuž se obyčejně říkalo starožitnosti a slovanský národopis (ethnografie). Tento program, jež prováděl Jagić přes 40 let v svém Archivu für slav. Philologie, určili pražští slavisté pro „Slavii“ a drží se ho také prof. M. Weingart ve svém spisu „O podstatě slovanské filologie“ (Bratislava 1924). Různost definicí v slovech, jaké navrhl Iljinskij a Weingart, zde nepřichází v úvahu.

Je sice pravda, že se také u Slovanů projevují pokusy, oddělit jazykozpyt zcela od literární historie, zvláště u mladších jazykozpytců v Rusku a v Jugoslavii (v Bělehradu jsou tak zvaná filologie a literární historie dva světy pro sebe) a také u mnohých novějších literárních historiků, ale slavisté přece nebudou chtít zaostávat za klasickými filology, jejichž vynikající zástupcové mluví o „unglückliche Trennung zwischen Sprachwissenschaft und Philologie, die auf dem Gebiete des Griechischen und Lateinischen immer noch besteht“ (Gercke-Norden, *Einleitung in die Altertumswissenschaft* I. 111) a založili už r. 1907 zvláštní časopis „Glotta“, aby odpomohli tomuto zlu. Totéž a ještě víc platí pro každou moderní filologii. Jazykozpytec potřebuje texty a literární historik aspoň základní pojmy linguistické. Stejně se literární historie nemůže omeziti na starší dobu, úprava a výklad textů starých a nových nemohou se zásadně různiti. Rozdíl je přece jen v tom, že si v starší době musíme vážiti už různých jazykových památek a též pro pěknou literaturu potřebujeme znalosti staršího stavu jazyka, pro novější literaturu pak musíme si více všimati filosofie, zvláště psychologie a jiných věd, ale ani pro starší dobu by neškodila pomoc těchto věd.

Nesmí se také podceňovati národopis, jehož velká část, t. j. lidové tradice (folklore), dávala se dlouho pod vlivem romantismu na počátek slovanských literatur, kdežto dnes se jím zase připojuje na konci (na př. ukrajinské dумы v *Dziejích lit. polskiej* v *Encyklopedii polské*). Avšak tato tradiční (ústní) literatura, zvykosloví (srovnej *Wort und Brauch-Volkstümliche Arbeiten*, hg. von Th. Siebs u. M. Hippe, Heft 1–15, Breslau 1908–21.) a materiální kultura lidová (cf. časopis *Wörter und Sachen*) mají význam také pro jazykozpyt.

Naše Rukověť bude proto znamenati jistý pokrok proti románskému a germánskému Grundrissu, zejména bude-li také státi na výši nynější

vědy. Linguistika musí si samozřejmě všimati více dialektologie, ale také vzniku a vývoje literárních jazyků, dnes často zanedbávaných. Veškeré části vědecké gramatiky mají býti stejně propracovány a velká pozornost musí býti věnována všem vlivům (nejen leksikálním) cizích jazyků na slovanské a slovanských na jazyky sousední. O tom, patří-li sem také stylistika, aspoň částečně, ponechám k rozhodnutí linguistickému redaktoru, ale zajisté bude důležitá vložka mezi jazykozpytem a literární historií, věnovaná slovanské metrice, jež se musí po prvé napsati. Dějiny slovanských literatur musejí býti dovedeny do nejnovější doby, aspoň do r. 1900; pro poslední desetiletí stačí přehled a všeobecná charakteristika, a rozhodně musí býti uvedeny sem patřící knihy a články z nejnovější doby. Ústní literatura, která u slovanských národů ještě žije a má u některých zvláštní význam (na př. národní epika), bude dána do národopisu, poněvadž mnohé národní písně a pověry jsou úzce spojeny s národním životem a obyčejí. Zvláštní poměr má národopis u slovanských národů k starožitnostem vůbec a právním zvláště, poněvadž se aspoň u větší části Slovanů zachovalo ještě mnoho všelijakých primitivních poměrů do nejnovější doby, jako krevní msta, únos žen, zadruga, mir, pleme a bratrstvo. Zde je žádoucí, aby Starožitnosti prof. Niederle byly vedeny aspoň ve velkých rysech dále do pozdějších století, částečně až do nejnovější doby.

Slovanská filologie nemůže postrádati svých dějin, mnohem kratších než byly Jagićovy, však musely by překonati biograficko-bibliografickou metodu (v. Murko, *Slavia* II. 201), dále své methodologie, svých pramenů, své anthropologie a statistiky, palaeografie a jiných pomocných, anebo lépe řečeno, pomezních věd. Tak jest nutný geografický přehled slovanských zemí, k r á t k ý přehled slovanských dějin politických, církevních a kulturních, pokud by tyto posléze uvedené nebyly zastoupeny v starožitnostech. Rozhodně patří sem přehled staré církevní hudby, která souvisí s metrikou a literární historií, a dnešní lidová hudba, která na Balkánu a rozhodně také u Rusů zachovala prý toniny (lépe rody harmonické), jaké nacházíme u starořeckých theoretiků.

Pro tento program může stačiti navržených 5 svazků po 1000 stránách. Poněvadž by se tyto svazky musely dělit na polosvazky a nebylo by možno ani jazyk ani literaturu ani národopis umístiti v jednom svazku, doporučuje se rozdělit dílo na 10 svazků stejně dosti objemných, poněvadž každý bude čítati přes 500 stránek. To také velice usnadní citování.

Jeden svazek jako úvodní byl by věnován všeobecné části: dějinám slovanské filologie, methodologii, pramenům, slovanské geografii, anthropologii, statistice, palaeografii a epigrafice. Ostatních 9 svazků by se rozdělilo stejnoměrně, t. j. po třech, na jazykozpyt s metrikou, na literatury a na národopis se starožitnostmi a pomezními vědami.

Rukověť jako dílo informační a uvádějící do slovanské filologie má podávati přehlednou a zhuštěnou syntese dosavadního badání ve všech jejích oborech; nové resultáty jsou v ní vítány, ale nemohou býti nutným požadavkem. Důležité jest, aby Rukověť ukazovala na to, co je všem Slovanům společné, a v čem se navzájem liší pro různost kulturního vývoje; dále nesmí zamlčovati mezery ve slavistické vědě a musí ukazovati problémy, které žádají změněného nebo nového zkoumání.

Pro větší přehlednost doporučuje se co nejvíce map, a to: celého Slovanstva v nynějších a minulých dobách, jednotlivých slovanských jazyků a jejich nářečí, různých isogloss, geografie slov a isoerg. V dějinách literárních mohou mapy ukazovati účast různých území a v náro-

dopisu dnešní rozšířenost národní epiky a jiných zajímavějších lidových zvláštností. Kromě palaeografických tabulek doporučovaly by se také obrázky starožitnické a národopisné, a zejména v tomto ohledu mohla by Rukověť konkurovati s Grundrissem. Vítán by byl dokonce zvláštní literárněhistorický atlas s obrazy slavistů a slovanských spisovatelů.

Pro pokud možná největší jednotnost Rukověti není radno hledati příliš mnoho spolupracovníků, vyjma případy, kde jsou nutní a k dispozici výborní specialisté. Rozumí se, že v případech kdyby tentýž odborník psal o téže partii v Rukověti a Grundrisu, musí zpracovati svůj předmět rozličně.

Přednosti Rukověti před Grundrissem mají spočívatí zejména v tom, že vyjde rychle a úplně jako celek ve větších svazcích. Spolupracovníkům má se určiti jako poslední lhůta dodání rukopisů konec roku 1927. Takovým způsobem bude možno vydati část díla již k stému výročí úmrtí Dobrovského r. 1929. Byla by to také nejlepší upomínka pro účastníky I. sjezdu slavistů, jenž se má téhož roku svolati do Prahy. Předpokládáme, že není nutno, aby svazky vycházely v určeném pořadí.

Za účelem provedení tohoto plánu navrhuji:

Za 1. Delegáti obou tříd tvoří redakci, rozdělí si práci, vypracují v nejbližší době podrobný program; při tom má se věnovati zvláštní pozornost počtu a rozdělení jednotlivých slovanských jazyků a literatur. Poradí se také o získání spolupracovníků. Jeden z redaktorů budiž zvolen za vrchního redaktora, který má na péči jednotné vedení celého podniku.

Za 2. Za účelem zjištění výloh, honorářů a vyhledání potřebných prostředků budiž volena z redaktorů zvláštní komise finanční.¹⁾

Za 3. Po schválení celého plánu budiž podána ministerstvu školství a národní osvěty, které jeví o Rukověť velký zájem, úřední zpráva o ní a žádost za podporu přípravních prací a vydání celého díla.

* * *

O tom dobrozdání bylo podrobně jednáno ve schůzích komise 27./IV., 15./V., 3./VI a 19./VI. Hlavně bylo navrženo rozšíření díla o 2 svazky, ale usneseno, aby obsahovalo 350 archů, rozdělených v zásadě v 10 svazků a to tak, aby obsahoval:

I. úvodní nauky a část geograficko-statistickou,

II. III. IV. jazyk,

V. VI. VII. literaturu,

VIII. literaturu ústní (tradice),

IX. a X. kulturu starou i novou a přehled historického vývoje Slovanstva.

Za redaktory stanoveni:

pro sv. I. Murko a Niederle,

II. III. IV. Hujer,

V. VI. VII. Murko,

VIII. Polívka,

IX. X. Bidlo, Kadlec, Niederle,

za vrchního redaktora Murko.

M. Murko.

¹⁾ Těmi otázkami zabývala se celá redakce (Kor. p.).

